

TV Dizilerinde Alt Gelir Grubunun Temsili

Representation of the Lower income Group in TV Series

Olgun KÜÇÜK¹, Mevlut Can KOÇAK²

¹Karabük Üniversitesi, Safranbolu Şefik Yılmaz Dizdar MYO, Karabük, Türkiye

²Karabük Üniversitesi, Türker İnanoğlu İletişim Fakültesi, Karabük, Türkiye

ORCID:

O.K.: 0000-0002-9471-3540

M.C.K.: 0000-0002-9496-0541

Corresponding Author:

Olgun KÜÇÜK

Email:

olgunkucuk61@gmail.com

Citation: Küçük, O. ve Koçak, M. C. (2021). TV dizilerinde alt gelir grubunun temsili. *Journal of Humanities and Tourism Research*, 11 (4): 690-701.

Submitted: 07.06.2021

Accepted: 13.10.2021

Özet

İnsanın öz varlığı ötekinin de doğal olarak oluşmasına yol açmaktadır. Ötekileştirme bütünleşip bir araya gelebilecek toplum için en büyük engellerden biridir. Diğer yandan, kötülük problemi içinde ötekileştirme önemli oranda yer işgal etmektedir. Kendini güçlü gören bireyler toplumsal olarak zayıf gördükleri bireylere olumsuz biçimde yaklaşabilmektedir. Bu davranış biçiminde güçlü bireylerin cezalardan bir biçimde sıyrılıyor olmasının da etkisi bulunmaktadır. Medya içerikleri hayat temsillerini yansıtarak belli stereotipler oluşmasını sağlayabilir. Toplum içinde yaşayan insanlar medyanın bu temsilerinden etkilenmektedir. Medya içerikleri içinde ötekileştirici ifadeler mizahi yöntemlerle aktarılmış olsa dahi sonuçları olumsuz olabilmektedir. Bu araştırma bağlamında Türk televizyonlarında çeşitli dönemlerde yayınlanmış beş dizi ötekileştirme bağlamında incelenmiştir. Çalışmada belge analizi yöntemi kullanılmış olup dizilerin sahne ve diyalogları incelemeye tabi tutulmuştur. Araştırma sonucunda dizilerde temsil edilen alt sınıf insanların daha çok eğitimsiz, cahil ve uyumsuz olarak aktarıldıkları gözlenmiştir. Ayrıca bu kimselerin ahlaki yapıları da sorunlu gösterilmiş yalancı, dedikoducu, açgözlü, avantacı bireyler biçiminde tasvir edilmişlerdir. Yine, dizilerde yer alan diyaloglarda bu bireylerle ilgili aşağılayıcı, küçük düşürücü ve ötekileştirici ifadeler yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: TV Dizileri, Alt Gelir Grubu, Sınıfsal Çatışma

Abstract

The self-existence of man leads to the natural formation of the other. Marginalization is one of the biggest obstacles for society to come together. On the other hand, othering occupies a significant place in the problem of evil. Individuals who see themselves as strong may come closer to those they see as socially weak in a negative way. The fact that strong individuals somehow escape from punishments also has an effect on this behavior. Media content can create certain stereotypes by reflecting representations of life. People living in society can be affected by these representations of the media. Even if othering expressions in media contents are conveyed with humorous methods, the results can be negative. In the context of this research, five TV series broadcast in various periods on Turkish television were examined in the context of othering. In the study, the document analysis method was used and the scenes and dialogues of the serials were examined. As a result of the research, it was observed that the lower-class people represented were mostly described as uneducated, ignorant, and incompatible. In addition, the moral structures of these people were portrayed

as problematic, liars, gossipers, greedy, and opportunist individuals. Again, in the dialogues in the TV series, humiliating, and insulting or marginalizing statements about these individuals were included.

Keywords: TV Series, Lower income Group, Class Conflict

1. GİRİŞ

“Öteki” yaşamın her alanında vardır; evde, okulda, işte ve sokakta. Ötekini konumlandırmak için onu tanımış olmak gerekmez, hayatta hiç yüz yüze gelmemiş kişiler dahi birbirilerini öteki olarak görebilir (İnce, 2013, 169-170). Öteki içerisinde ırk, cinsiyet, din başta olmak üzere birçok unsur vardır. Zihinler, öteki hakkında bilgi sahibi olmadan görüntüler oluşturur. Yeri gelir bu görüntüler sıfatlarla da desteklenir.

Hegel “ilerlemiş ya da geri kalmış” toplumlar arasındaki ötekileştirmeyi şöyle aktarır: *“Uygar milletler, devletin aynı cevheresel momentine erişmemiş olan öteki milletlere barbar gözüyle bakmakta ve onlara karşı böyle davranmakta haklıdırlar. Böylece, bir çoban kavim, avcı kavimleri; bir çiftçi kavim bunların her ikisini barbar olarak görebilir”* (Uluç, 2009, 28-29). Taraflar birbirini ötekileştirerek besler. Ötekileştirmenin arka planı ise pek çok neden üzerine kurulabilir. Bu nedenler doğrudan olabileceği gibi dolaylı da olabilir. Diğer bir deyişle, ben ve öteki birbirine zıtmuş gibi görünse de bunları tanımlamak için birlikte ele alınması gerekmektedir (Cihangir, 2020, 199). Ben merkezli düşünceler ötekinin oluşmasını kolaylaştırmaktadır.

Lermontov (2001, 115), insanın yapısı gereği ben merkezi olduğunu söyler. Ona göre dostluklar dahi böyledir. Bu yüzden insanların dostluklarına kuşkuyla yaklaşır. Lermontov *“daima iki dosttan biri ötekinin kölesidir, gerçi çoğu zaman hiçbiri bunu kendine itiraf etmez”* diyerek, ötekinin güçlü dostlukların içinde bile kendine yer bulduğunu belirtir.

“Ben” merkezli anlayış insan hayatını olumsuz etkileyebilir. Goethe’ye göre, tarihsel süreçte öznenin baskın olduğu zamanlarda toplumsal yıkımlar ve çürümüşlükler de buna paralellik göstermiştir. Bütünselliğin ilerici dönemlerinde ise bunun tam tersi yaşanmıştır (Fromm, 2016, 52). Fakat bu bütünselliğin inşası çok kolay değildir. İnsanlar her ne kadar sosyal bir varlık olarak düşünülse de aslında bütünsellik içinde yalnızlığı yaşamaktadır.

Crawley, her bir bireyin kişisel yalnızlık tabusu ile diğer bireylerden ayrıldığını ve karşılıklı olarak oluşan yabancı ve düşmanca duyguların küçük ayrıntı ve farklılıklardan kaynaklandığını söyler (Freud, 2020, 60-61). Freud (2018, 75-76), saldırganlığı ve ötekileştirmeyi insanın doğasına bağlar. Ona göre, ölüm içgüdüleri bireyi saldırgan yapmıştır. Kötü olan şeyler egonun arzusuna zevk ve keyif verir. Freud (2019, 42-43), bu durumu biraz daha ileri götürerek ilk insanlardan bu yana durumun hep böyle olduğunu belirtir. Ona göre, ilk insanlar öldürmekten zevk almaktaydı. Bu zevk hali günümüz insanların belleğinde de varlığını korumaktadır. İnsan bu duyguyu ruhunun derinliklerinde taşımaktadır.

Freud’un yukarıdaki düşünceleriyle benzer fikirleri Aristoteles (1995, 78-80) çok daha önce dillendirmiştir. Ona göre de insanlar “suça ve kötülüğe” eğilimlidir. Özellikle güzel söz söyleme sanatına sahip, çok parası olan ve etkin pratiklere sahip kişilerin çok rahat bir şekilde başkalarına kötülük yapabileceğini vurgular. Bu kişiler, başkalarına ötekileştirme yapsalar, hatta suç işleseler de ceza almayacaklardır. Kendilerini yargılayacak kişilerle aralarında iyi ilişkileri varsa o zaman bu kişilerin özgüveni iyice artacaktır. Ceza almış olsalar bile bu cezalar kazançlarının yanında çok küçük kalacaktır. Böylece kurbanlar bu kişilerle mücadele etmek yerine onlarla anlaşma yoluna gidecektir. Aristoteles, suç işleyenlerin dış görünüşü ile suç arasında da bir ilişki olduğunu söyler. Örneğin, bir insan çirkin ve yoksulsa bu kişinin zina üzerinden suçlanması zayıf bir ihtimaldir. Suçlansa dahi inandırıcı olmayacaktır. Bu kişi kötülük yapsa bile inandırıcı olmadığı için daha az ceza alacaktır. Yine, kimi kötülüklerin insanlara saygınlık kazandırıyor olması da bireyleri kötülük yapmaya itebilmektedir.

Freud ve pek çok düşünürden farklı olarak Badiou, kötülüğün insana ve hayvana direkt yöneltilecek bir kavram olmadığından, onun daha çok özneye ait bir kavram olduğundan bahsetmektedir. İnsanın ölümsüz olma isteğinin muktedir olduğu sürece kötülüğe rastlanacağını belirtir. Kimi zaman insanların çıkarlarının peşinde koşması onları kötü bireyler yapabilmektedir (Badiou, 2013).

Erich Fromm ise insanların çok istisnai durumlarda cani ve aziz olarak dünyaya geldiği belirtir. İyiliğin ve kötülüğün toplumsal yaşamda her zaman var olduğunu ancak bunların dozunun herkeste aynı olmayacağını vurgular. Fromm, insanın kader yolunu çevresel etkenlerin belirlediğini belirtir. Aile burada önemli rol oynasa da içinde doğmuş ve büyümüş olduğu toplum çok baskındır. Toplumun yapısı ve değerleri kişiye doğrudan etki eder. Toplum bazen insanı teşvik eder, zaman zaman da insanın frenleyicisi olur. Egemen azınlık çoğunluğu tehdit ve zor kullanarak kontrol etmeye çalışır (Fromm, 1973, 195-196). Egemen azınlık ötekini nasıl oluşturulacağını belirler. Diğer deyişle insanların diğer insanları nasıl konumlandıracağını dahi karar verir. Toplumda kimlerin hatta hangi mesleklerin değerli, hangi mesleklerin değersiz olduğunu bile belirler. İdeolojik ekmeler, bireylerin mesleklere bakışına dahi etki edebilmektedir.

2. MEDYA VE ÖTEKİLEŞTİRME

Medya toplumsal yaşam içeren “sosyal haritalar” çizmektedir. Bu haritalar üzerinden ise toplumsal sınırları belirlemektedir. Kimlerin toplumsal sınırların içerisine dâhil edileceğine, kimlerin dışarıda tutulacağına yine medya karar vermektedir. Medya, genellikle kendi sınırlarının dışında tuttuklarını yanlış şekilde temsil etme yoluna gitmektedir. Böylece kendini dışlanmış hisseden kişiler de ortaya çıkacaktır (Uluç, 2009, 124). Özellikle sinemada dışlanma unsuru fazlasıyla kullanılır. Sinemanın ötekisi içinde kadınlar, kültürdeki etnik gruplar, siyahlar, homoseksüeller, biseksüeller bulunmaktadır. Bunların temsil niteliği ise sadece buz dağının görünen yüzeyidir. Yine bazı noktalarda temsil niteliği daha derinlemesine araştırmalar gerektirmektedir (Kırel, 2010, 340-341). Çünkü, modern çağın efendisi medyadır. Medyanın sundukları veya sunmadıkları üzerinden kitlelerin gözünde öteki inşa edilmektedir. Medya bunu yaparken sadece sinemayı kullanmaz. Bir televizyon dizisini, gazetelerin üçüncü sayfasını dahi bunun için kullanır.

Medya kimi zaman oluşturduğu ötekileştirme veya kötüleştirmeyi bir mizah içerisinde aktarabilmektedir. Mizah içinde aktarılması ötekileştirmeyi masum gösterebilmektedir. Dil, burada merkeze oturmaktadır (Arendt ve Eichmann, 2009, 117). Bir zamanlar Naziler dili bu anlamda verimli kullanmışlardır. Hitler’in ilk olaylarında "cinayet" kelimesi yerine "huzur içinde ölmesini sağlamak" ifadesini kullanmışlardır. Hitler, bu insanların öyle ya da böyle bir şekilde öleceğini, gereksiz yere aç çekmelerinin bir anlamı olmadığını söyleyerek cinayetleri sıradanlaştırmıştır.

Güçlü medya araçlarına sahip olanlar ötekileştirme söylemlerini sadece üretmez aynı zamanda küresel anlamda yayar. Diğer deyişle, güçlü olan medyayı ve egemen söylemleri de kontrol eder. Uluç (2009, 69-72) ’a göre medya, stereotipler üzerinden ötekini oluşturmaktadır. Ötekilerin hepsini aynı kalıptan çıkmış gibi sunar. Dolaşıma sokulan stereotipler aynı zamanda kitlelere rehberlik eder. Bu durum zamanla onlara bakışı ve algıyı etkiler. Stereotipler üzerinden keskin inşalar yapılmaktadır. Bu yapı içerisinde bir grup kendini dünyanın merkezine konumlandırırken, diğerini toplumun dışında sunar. Söylemler üzerinden farklılaştırılmış gruplar maddesel ve sembolik her türlü imkânlardan mahrum kalma durumunu da yaşamaktadır. Bu durumun oluşmasında da medya fazlasıyla ön planda yer almaktadır.

Medyada “biz” güvenilir, “öteki” ise güvenilmez olarak sunulmaktadır. “Marjinal” olarak sunulabilen öteki, alenen veya örtülü olarak kategorize edilebilmektedir. Bu durum zihinlerde

“yanlış ötekiler” oluşturulmasına neden olmaktadır. Bu, bir kişi olabileceği gibi bir grup hatta bir nesne de olabilir. Çok kısıtlı hatta minimal doğrular üzerinden yanlış bilgilerle kişiler manipüle edilebilir ve yanlış bilgilerle donatılabilir. Medya aynı zamanda egemen görüşün öteki hakkında oluşturduğu bu yanlış bilgileri sürekli olarak devam ettirmektedir. Böylece, baskın görüş haklı duruma gelebilmektedir. Haklı görüşün inşasında yine profesyonellere büyük iş düşmektedir.

Schiller (2005, 47-48), televizyon başta olmak üzere medyanın zihinsel menajerlerin kontrolü altında olduğunu belirtir. Medya kullanılarak zihin dumura uğratılmıştır. İnsanlar etrafına adeta medyanın gözüyle bakmaktadır.

Televizyon özellikle imaj şekillendirmede baskın rol oynamaktadır. En sık programlarda dahi bir imaj sunumu vardır. Oluşturulan bu imajların çoğu ise sahtedir. Hatta imajların önemli bir kısmında saldırgan ve baskıcı bir yön vardır. Televizyon, oluşturduğu imajlar ile herkesin günlük hayatına etki etmektedir (Esslin, 2001, 86-87).

Medya, imaj sunumunu yaparken bazı kesimleri dışlamakta bazılarını ise merkeze taşımaktadır. Dışlanan azınlık pasifize edilmiş kesimdir. Bu durum elbette televizyonla başlamamıştır. Çok daha eskilere dayanmaktadır. Örneğin, matbaa ile birlikte Marx, “şarkı söylemenin, hikâye anlatmanın, hatta derin derin düşünmenin geçerliliğini yitirmesi kaçınılmaz değil midir ?” demiştir. Diğer bir ifadeyle matbaa ile birlikte izleyicilerin bir kısmı dışsallaşmıştır (Postman, 2010, 55).

Kitle, yapısı gereği yönlendirmeye açıktır. Le Bon’un da vurguladığı gibi kitle kararlarında çok fazla özgür değildir. Sürekli olarak birileri tarafından yönlendirilmektedir. Kitleler büyüsel söylemlerin etkisi altındadır. Kitle, olaylara mantık üzerinden yaklaşamaz. Gerçek dışı kişilikler kitleye gerçek gibi görünmektedir. Le Bon, kitle içerisinde yer alan insanların sürekli olarak bir otorite altına girmek için uğraştığını dile getirir. Le Bon bunu “İtaate karşı susamışlık” olarak görür. Başında efendi olmadan kitlenin yaşaması zordur. Hatta kendini efendi ilan edecek kişilere boyun eğiş içgüdüsel olarak gerçekleşir (akt. Freud, 2021, 36).

Kitle iletişim araçları doğası gereği etkilenecek kitlelere aynı anda ulaşması bakımında önem arz etmektedir. Büyük kitlelere ancak ve ancak kitlesel medya ile ulaşılabilir. Bu yapılırken ise gerçekliğe fazlasıyla başvurulur. Kitle iletişim araçları sıradan yapay olayları bile gerçekmiş gibi sunmaktadır. Sadece TV dizileri veya programları değil haberler dahi gerçek dünyayla çok ta ilişkili değildir. İnsan yaşamı yapay olaylar üzerine kurulmaktadır (Mutlu,2008, 66-67). Kitle ise yapay olaylar karşısında pasif durumdadır.

3. ÖTEKİLEŞTİRMENİN META OLARAK SUNUMU

Horkheimer ve Adorno (1996, 8-10) sinemanın ticarileşerek ideolojik bir aygıtla dönüştüğünü vurgular. Bu iki düşünürü göre sinema bilerek ve isteyerek değersiz şeyleri meşrulaştırmakta ve tekil iktidarlara hizmet etmektedir. Kültürün metalaşmasıyla sanat standart bir hal almıştır. Ayrıca ekonomik kaygılar üzerinden üretilen sinema ile birlikte banka-sanat etkileşimi başlamıştır.

Ticari kaygılar üzerinden üretilen sinema riske girmeden üretim yapma anlayışına dönüşmüştür. Kitlenin ortak beğenilerine göre üretilen filmler kalitesiz kopyaların sanat olarak sunulmasına yol açmıştır. Adorno (2000, 47) “sinemanın teknik aygıtının elde ettiği kesintisiz kopyalamada bütün erekler yalana dönüşüyor - hakikatinki bile” diyerek ticari kaygılarla üretilen filmlere eleştiri getirmektedir.

Ticarileşen sanat “ritüel işlevlerinden” uzaklaşmıştır. Yeniden üretim anlayışı sanat eserlerinin etkisine doğrudan tesir etmiştir. Kameralar insanlara her ne kadar görsel bilinçdışının deneyimini sunsa da görsel imgelerin akışı izleyicilerin zihinlerinde oluşacak çağrışımlara engel

olmuştur. Bu durum sanatın içerisinde var olan eleştirel ve politik işlevin zarar görmesine neden olmuştur (Assoun, 2014, 133-134).

Gerçeklik belli bir sistematik yapı içerisinde yeniden üretilmiş ve gerçekle ilişkisi kesilmiştir. Sanat gerçeklikten uzaklaştırılmıştır. Kitleler dış etkenler ve mesaj bombardımana uğramaktadır. Baudrillard, “toplumsalın enerjisi azalmakta, özgünlüğü elden gitmekte, tarihsel niteliği ve idealliği buharlaşıp uçmaktadır” demektedir (Baudrillard, 1991, 19). Medya, sanatın her alanına sirayet etmiştir. Kültür, sanat ve eğlence medyada iç içe geçmiştir.

Eğlence sahasında tam bir kültürel oligarşi hüküm sürmektedir. Olabildiğine çok izleyicinin beğenisini kazanma çabası ve arayışı pek çok problemi beraberinde getirmektedir (Schiller, 2005, 37-38). Özellikle TV dizileri ve sinema üzerinden yapılan ötekileştirmeler küresel çapta ötekileştirme problemlerinin ortaya çıkmasına neden olmaktadır. Geri kalmış veya gelişmekte olan ülkeler ötekine güçlü devletin oluşturduğu stereotipler üzerinden bakar duruma gelmiştir. ABD menşeyli film ve TV programlarının yayılımı çok daha hızlıdır. Az gelişmiş pek çok ülke kendi başına yayın akışını dolduracak üretim yapma gücüne de sahip değildir. Bu nedenle TV kanallarını doldurmak için Amerikan dizileri satın almaktadır (Thompson, 2004, 248). Bu anlayış sadece öteki hakkında düşüncelerin oluşmasına neden olmamakta, aynı zamanda kültürel anlamda egemen kültüre ekleme yapmayı da kolaylaştırmaktadır. Diğer bir deyişle kültür endüstrisi barbarlığında bilinçler oluşturulmaktadır. Bunu tüketenler arasında işçiler, memurlar ve küçük burjuvalar vardır. Kapitalist yapının söylemleri kullanılarak toplumsal yaşamın her tarafı sarılmıştır (Adorno, 2011, 62-64). Bu yapı içerisinde hiçbir kötülük ve ötekileştirme sorun teşkil etmez. Kimi zaman kişi izledikleri ve duyduklarının kötülüğü sayesinde bunu olağan hayatın bir parçası olarak görebilir. İdeolojik kuşatmalar onun karar vermesini ve görmesini engeller. Kişinin bilinçaltı sürekli olarak işlenir.

Althusserci anlayışta ideoloji toplumsal yaşamın organik bir parçası olarak görülür. Hayatın kaçınılmaz varoluşu içinde o da var olacaktır. Aynı zamanda ideolojinin içerisinde zaman, mitler, kavramlar, imgeler ve fikirler vardır (Sancar, 2014, 55). Bunlar öncesiz ve sonrasızdır. Freud'un bilinçdışında olduğu gibi, ideoloji toplumsal yapı içerisinde hazır ve nazır olarak bulunur (Althusser, 2008, 186). Althusser'in düşüncesine göre de ideoloji edebidir (Althusser, 2011, 184-185).

4. ARAŞTIRMA

4.1. Araştırmanın Örnekleme ve Yöntemi

Çalışma kapsamında Türk televizyonlarında yayınlanmış 5 dizide yer alan ötekileştirme problemi ele alınmıştır. Bu kapsamda; Star TV'de yayınlanmış Bizimkiler ve Çocuklar Duymasın dizileri, Show TV'de yayınlanmış Adını Feriha Koydum ve Hayat Bilgisi dizileri ve ATV'de yayınlanmış Maraşlı dizisi analize tabi tutulmuştur. Analiz dizilerin ilk dört bölümleriyle sınırlandırılmıştır.

Yukarıda verilen diziler belge analizi yöntemi yardımıyla sahne ve diyaloglara dayalı olarak çözümlenmiştir. Her dizi için, karakterler ve bu karakterlerle ilgili ötekileştirici ifadelerin yer aldığı tablolar oluşturulmuş ve tablolardaki veriler yorumlanmıştır.

“Belge Analizi”, nitel araştırmada kullanılan veri toplama modellerinden biridir. Bu model yardımıyla gazeteler, dergiler, kitaplar, fotoğraflar, günlükler, anılar ve videolar incelenebilir (Kıral, 2020, 170). Bu araştırma modeli daha ziyade yorumlayıcı paradigma amaçlı çalışmalarda tercih edilmektedir. Belge analizinde veri toplamadan çok verilerin seçimi ön planda yer almaktadır. Son yıllarda internetin gelişimi ile birlikte çeşitli verilere ulaşmak çok daha kolay hale gelmiştir (Bowen, 2009, 29-31). Araştırmacılar için internet daha önce yayınlanmış film ve dizileri izlemede kolaylık sağlamaktadır.

4.2. Dizilerin Analizi

4.2.1. Bizimkiler Dizisi

Tablo 1. Bizimkiler Dizisi

Karakter/ Meslek/ Temsil	Ötekileştirici İfadeler
Cafer /Apartman Görevlisi Argo ifadeler kullanan. Dedikodu yapan. Lakap takan (sarhoş). Eril kültüre sahip (erkek çocuk istiyor). Avantacı. Şehirleşememiş. Paracı.	2.Bölüm. (Zaman: 00:34:40) Türkan: Aa bunlar ne böyle Sabri Bey cami kapısı gibi. Sabri Bey: Köylü efendim köylü, öğretemedik maalesef. 4.Bölüm. (Zaman: 00:06:40) Yönetici (Sabri Bey): Temizlik niye yapılmıyor üç gündür? İyice boşladınız apartmanı. Cafer(Kapıcı): Yok efendim ne üç günü. Yönetici (Sabri Bey): Sus yalan söyleme. Ben görüyorum. Kapıcıysan kapıcılığını bil.
Abbas /Çaycı Sinirli. Eğitimsiz.	2.Bölüm. (Zaman: 00:22:45) Ergun: Çok konuşmaya başladın Abbas Bey. Sana fikrini soran oldu mu? Hadi gir gir ver kahvelerini.
Hüseyin /Eskici Dolandırıcı. Eğitimsiz. Açgözlü.	1.Bölüm. (Zaman: 00:32:30) Hüseyin: Yediniz mi yemeği? Sultan (Hüseyin'in kız kardeşi): Buyurun abi şimdi başladık. Kaynanan seviyor. Halil: Onun kaynanası her yemeği sever.
Tertip /Çeşmeci Çırağı Eğitimsiz.	2.Bölüm. (Zaman: 00:19:56) Ulrike: Neden burada yatırdın onu Davut (Tertip için söylüyor) Davut: Ne yapalım kim bakacak bize.
Hacer /Temizlikçi Dedikoducu. Yalancı. İnsanların işine burnunu sokan.	4.Bölüm. (Zaman: 00:34:35) Mine: Hadi kahve yap misafirlerimize, hadi Hacer. Hacer: Yapıyım ablacığım. Mine: Her lafın içinde bu da. Nazan: Öyledir, biraz yüz verersen. Leyla: Muhatap olmayın siz de kızım. Bilge: Niye babaanne o insan değil mi?

Tabloya bakıldığında apartman görevlisi tiplemesinin argo konuşan, dedikodu yapan, lakap takan, avantacı, çıkarıcı ve şehirleşememiş olarak temsil edildiği görülmektedir. Bu karakterle ilgili ötekileştirici diyaloglarında ise köylülükle aşağılandığı ve yalancı olmakla suçlandığı anlaşılmaktadır.

Diğer bir karakter olan çaycı karakteri de eğitimsiz ve sinirli olarak sunulmaktadır. Fikrinin sorulmasına gerek duyulmayacak kadar önemsiz görülerek aşağılandığı diyaloglarda verilmektedir.

Eskici Hüseyin karakteri de dizide eğitimsiz, dolandırıcı ve açgözlü olarak yansıtılmıştır. Bu karakterle ilgili diyalogda ise avantacı olmakla suçlandığı anlaşılmaktadır.

Tertip tiplemesi de yine eğitimsiz olarak sunulmaktadır.

Dizinin kadın tiplemesi olan temizlikçi Hacer ise dedikodu yapan, insanların işine burnunu sokan ve yalancı olarak temsil edilmektedir. Dizide bu karakterle ilgili yer alan ötekileştirici ifadelerde ise sınıfsal ayrımcılık yapıldığı ve muhatap olarak alınmaması gerektiği aktarılmaktadır. Böylelikle Hacer karakteri küçük görülmektedir.

Yukarıda yer alan karakterlerin genellikle eğitimsiz, cahil, ahlaki yönden düşük bireyler şeklinde temsil edildikleri söylenebilir.

4.2.2. Çocuklar Duymasın Dizisi

Tablo 2. Çocuklar Duymasın Dizisi

Karakter/ Meslek/ Temsil	Ötekileştirici İfadeler
Hüseyin / Çaycı Eğitimsiz. Dolandırıcı. Paragöz. Şiddet eğilimli.	3.Bölüm. (Zaman: 00:10:08) Gönül: Sende bu kafa varken Selami, Çaycı Hüseyin müdür olur sen olamazsın. Selami: Doğru olabilir. Onun da bıyığı var üstelik daha kalın. Yüksek müdür olur o. Gönül: Çaycı olmana razı olur, bıyıklı olmana asla Selami.
Emine / Temizlikçi Eğitimsiz. Eşinden sürekli yakıman. Anlama problemi yaşayan.	

Çocuklar Duymasın dizisinin çaycı karakteri eğitimsiz, dolandırıcı, paragöz ve şiddete eğilimli olarak aktarılmıştır. Karakterle ilgili diziden alınan diyaloglarda da kıyaslama yoluyla aşağılandığı anlaşılmaktadır. “Bile” kelimesi kullanılarak bu karakter küçümsenmektedir.

Dizinin kadın temizlikçi karakteri Emine de yine erkek karakter gibi eğitimsiz olarak temsil edilmiştir. Aynı zamanda bu karakterin anlama sorunu yaşadığı ve eşinden sürekli yakıman zayıf bir yapıya sahip olduğu yansıtılmıştır.

4.2.3. Adını Feriha Koydum Dizisi

Tablo 3. Adını Feriha Koydum Dizisi

Karakter/ Meslek/ Temsil	Ötekileştirici İfadeler
Zehra/Apartman Görevlisinin Eşi ve Temizlikçi Eğitimsiz. Ailesine düşkün. Mutsuz. Hırslı. Dedikoducu.	1.Bölüm (Zaman: 00:05:45) Zehra: (Kendi hayatından hoşnut olmadığını söyler) daha sonra “Sen kapıcı kızı olarak doğdun ama sultanlar gibi yaşayacaksın” ifadesini kullanır.
Rıza /Apartman Görevlisi Eğitimsiz. Dinine Bağlı. Dürüst. Sinirli. Ataerkil. Tutucu. Çocuklarına baskı yapan. Zaman zaman şiddete başvuran.	1.Bölüm (Zaman: 00:25:55) Sanem: İnanamıyorum sana, kapıcı kızı bile kazandı (üniversite sınavı kazanamayan üvey kızı için söylüyor).
Mehmet / Çıracı Eğitimsiz. Kavgacı. Kolay Para kazanma isteği olan. Kız kardeşine karşı tutucu. Argo konuşan.	2.Bölüm. (Zaman: 00:04:20) Emir’in Babası: Üç kuruşluk adama (Mehmet için söylüyor) 300 bin liralık arabayı teslim edersen tek suçlusu sensin tabi 2.Bölüm. (Zaman: 00:06:37) Emir’in Babası: Milletın dergilerde gördüğün arabayı altına çekiyorum sen gidip fukaranın oyuncağı yapıyorsun.
Kazım / Kapıcı Meraklı	

Adını Feriha Koydum dizisinde apartman görevlisinin eşi rolünde oynayan Zehra karakteri bazı yönleriyle olumsuz, bazı yönleriyle olumlu veya nötr olarak temsil edilmiştir. Karakterin eğitimsiz, hırslı ve dedikoducu olması olumsuz özellikler olarak yansıtılırken; ailesine olan düşkünlüğü olumlu bir özellik ve mutsuzluk durumu da nötr bir özellik olarak aktarılmıştır. Bu karakterle ilgili dizide yer alan diyaloglarda bizzat kendi düşünceleri dillendirilmiştir. Zehra karakteri kendi yaşamından ve ait olduğu toplumsal sınıftan memnun olmadığını ifade etmektedir.

Dizide apartman görevlisi rolündeki Rıza ise eğitimsiz, sinirli, ataerkil, tutucu, baskıcı ve şiddet eğilimi yönleriyle olumsuz biçimde temsil edilirken, dürüst olması ise olumlu temsil örneği olarak kendini göstermektedir. Dizide yer alan diyalogda ise Rıza karakterinin mesleği ötekileştirilmektedir. “Bile” ve “kapıcı” sözcükleri tercih edilerek mesleği aşağılanmaktadır.

Dizide yer alan Mehmet karakteri eğitimsiz, kavgacı, kolay yoldan para kazanma eğiliminde olan, kız kardeşine baskı kuran ve argo konuşan bir tip olarak sunulmaktadır. Dizi diyaloglarında bu karakter “üç kuruşluk adam” ve “fukara” sözcükleriyle ötekileştirilmektedir.

4.2.4. Hayat Bilgisi Dizisi

Tablo 4. Hayat Bilgisi Dizisi

Karakter/ Meslek/ Temsil	Ötekileştirici İfadeler
Mennan /Hademe Eğitimsiz. Üstlerinden korkan. Saf. Anlama sorunu olan. Amirinin kanunsuz isteklerini yerine getiren. Yalan konuşan. Hırsız.	1.Bölüm. (Zaman: 00:1.03:35) Afet Hoca: Mennan buraya gel. Senin ne haddine çocukların topunu kesmek Mennan: Müdür Beyin emri Hoca Hanım Afet Hoca: Hoca Camide, hoca Camide. Mennan: Çocuklar top oynarken terleyip üşütmesin diye. Afet Hoca: Ama külahım öyle söylemiyor yürü işinin başına. 2.Bölüm. (Zaman: 00:10:21) Mennan: Bunlarda öküz gibi yem yiyorlar sayın amirim (süs balıkları için söylüyor) Müdür: Höt. Balıklarına saygılı davar. Eşek herif. Hadi git işinin başına. 3.Bölüm. (Zaman: 00:23:05) Müdür: Nasıl giriyorsun len odaya. Burası dingonun ahırını mı? Çık dışarı.
Bülbül Lakaplı Kantinci (kekeme) Eğitimsiz. Para için usulsüz işler yapan. İnsanlara güven duymayan. Kolay kandırılabilen.	
Kaşarlı Lakaplı Kantinci Eğitimsiz Kurnaz Paragöz Çok sık yalan söyleyen. İnsanlara güven duymayan.	

Hayat Bilgisi dizisinde oynayan hademe Mennan karakteri pek çok olumsuzluğu temsil etmektedir. Bu karakter eğitimsiz, anlayışı kıt, yalan konuşan ve hırsızlık yapan birisi olarak konumlandırılmaktadır. Bazı diyaloglarda bu karakter hadsiz olmakla nitelenmektedir. Yine, Mennan karakteri “eşek herif” ve “davar” sıfatlarına maruz kalmaktadır.

Dizide kantinci rolünde oynayan iki oyuncu da olumsuz niteliklerle yansıtılmıştır. Bülbül lakaplı kantinci eğitimsiz, güvensiz, insanlara itimat etmeyen, kolayca kandırılabilen bir tip olarak yansıtılmaktadır. Kaşarlı lakaplı diğer kantin çalışanı da eğitimsiz, kurnaz, paragöz, yalancı ve diğer kişilere karşı güvensiz olan bir temsilde yer almaktadır.

4.2.5. Maraşlı Dizisi

Tablo 5. Maraşlı Dizisi

Karakter/ Meslek/ Temsil	Ötekileştirici İfadeler
Kudret / Bahçıvan Eğitimsiz. Cahil. Kitap Okumayan. Hayatı sorgulamayan.	1.Bölüm. (Zaman: 00:38:42) Necati: Değerli misafirler, kıymetli konuklar, çok sevgili proletarya. Şimdi bilmenizi istediğim bir husus var. Büyük medeniyetimiz sadece fetihler, savaşlar, kumandanlar, sadrazamlar ya da padişahlardan ibaret olmayıp, çok kıymetli filozoflarla da doludur. Maalesef sizleri yeterince felsefe ile ilgili bulmuyorum. Örneğe, sevgili bahçıvan Kudret Bey'den başlayalım. Söyleyin bize hayatınızda kaç filozof tanıdınız Bahçıvan Kudret: Valla nasıl deyim. Bizim oralardan çok filozof çıkmaz ki.
Nurhan /Hizmetçi Eğitimsiz. Kaderci.	1.Bölüm. (Zaman: 00:40:10) Necati: Bizi şu dünyada şu odundan ayıran şey nedir? Nurhan Hanım müsaitseniz bize anlatır mısınız acaba. Hayatın anlamı nedir? Nurhan: Ne biliyim Beyim. Cenabi hak bizi böyle yaratmış.
Behiye / Hizmetçi Kaderci. Eğimsiz.	2.Bölüm. (Zaman: 00:08:35) Necati: Hiç başka biri olmayı istemedin mi? Behiye: Yok valla. Hem niye isteyim ki? Hamdolsun yaşayıp gidiyoruz işte. Necati: Tamda sende beklediğim bir cevap.

Maraşlı dizisinde rol alan hizmetçilerin olumsuz temsillerle verildiği gözlenmektedir. Hizmetçilerden biri olan Kudret karakteri eğitimsiz, cahil, okumayan ve sorgulamayan bir birey olarak konumlandırılmıştır. Dizi içinde yar alan diyaloglarda Kudret karakterinin felsefe sohbeti üzerinden küçük düşürüldüğü anlaşılmaktadır. Yine hizmetçilerden biri olan Nurhan karakteri de eğitimsiz ve kaderci bir kadın biçiminde izleyiciye sunulmuştur. Bir başka kadın hizmetçi olan Behiye de aynı özelliklerle yansıtılmaktadır. Her iki kadın hizmetçi tiplemesi de felsefi sohbetlerin aktarıldığı diyaloglar yoluyla ötekileştirilmektedir.

SONUÇ

Araştırmaya dâhil olan dizilerdeki alt gelir gurubuna sahip karakterlerin daha çok olumsuz temsil edildikleri görülmüştür. Bu dizilerde hizmetçi, apartman görevlisi, çaycı, bahçıvan gibi tiplmelerin ötekileştirici söylemlere maruz kaldıkları anlaşılmaktadır. Bu karakterlerin olumlu özelliklerinin yansıtıldığı söylemler ise sınırlı kalmaktadır.

İncelenen dizilerde toplumca daha az itibar duyulan mesleklere sahip karakterlerin özellikle eğitimsiz olarak aksettirildiği anlaşılmaktadır. Bizimkiler dizisindeki apartman görevlisi, çaycı ve çeşmeci çırağı, Çocuklar Duymasın dizisindeki çaycı ve temizlikçi eğitimsiz bireyler olarak temsil edilmiştir. Yine, Adını Feriha Koydum dizisinde oynayan apartman görevlisi ve eşi de aynı şekilde sunulmaktadır. Hayat Bilgisi ve Maraşlı dizisindeki alt sınıf karakterler de aynı biçimde olumsuz yansıtılmaktadır.

Ele alınan dizilerde yer alan alt sınıftan insanların ahlaki zayıflık içinde oldukları düşüncesi de yansıtılmaktadır. Bu anlamda tipler dolandırıcı, yalancı, dedikoducu, hırsız benzeri olumsuz sıfatlar içinde gösterilmektedir.

Kaderci ve hayatı sorgulamayan insan örnekleri diziler içinde yer alan alt sınıfa dâhil tiplerde kendini göstermektedir. Dizilerde üst sınıfı temsil eden bireylerin bu kişiler hakkındaki söylemleri de ötekileştirmeye kaynaklık oluşturmaktadır. Maraşlı dizisinde evin hizmetlileriyle felsefeden anlamamaları sebebiyle alay edildiği görülmektedir.

Örnekleme dizilerde oynayan ve ötekileştirmenin muhatabı olan bazı tipler ise kurnaz, paragöz ve fırsatçı olarak konumlandırılmaktadır. Ayrıca, bu bireylerin şiddet eğilimli oldukları ve zayıf yakınlarına baskı uyguladıkları da yansıtılmaktadır.

Yine, dizilerde yer alan bazı karakterlerin tutucu, ataerkil ve geleneksel aile yapısına sahip insanlar oldukları, bu yönleriyle de şehir yaşamına ayak uyduramadıkları eleştirilmektedir. Temsil oranı az olmakla birlikte bazı karakterler dürüst ve ailesine bağlı bireyler olarak yansıtılmaktadır.

Dizilerin diyalogları üzerinden de alt sınıfa ait insanlara ötekileştirme yapıldığı anlaşılmaktadır. Bu bireylerin geleneksel kültürlerinde ısrarcı olmaları ve bir türlü şehir kültürüne adapte olamamaları eleştirilmektedir. Ayrıca olumsuz ithamlar karşısında da bu kişilere söz hakkı verilmemektedir. Bazı karakterlerin avantajlık yönleri diyaloglara da yansımıştır. Alt sınıfa ait bireylerin toplumun üst kesimi ile bir arada hayata katılmasının da uygun bulunmadığı yine sahneler içinde geçmektedir. Alt sınıf, yalnızca hizmet ederken üst sınıflarla bir arada olabilir düşüncesi de yansıtılmaktadır.

Diyaloglarda yer alan bazı sözcükler üzerinden de ötekileştirme yapıldığı görülmektedir. Özellikle insanlar arasında kıyaslama yapmak için kullanılan "bile" ve "ama" yoluyla küçük düşürücü ve ötekileştirici durumlar ortaya çıkmaktadır. Üst sınıfa dâhil olan insanlar kendinden aşağıda gördüklerini bu bağlaçlar yoluyla kıyaslayarak ötekileştirmektedirler. Ayrıca "ne haddine", "eşek herif", "Dingo'nun ahırını mı?" gibi sözcük ve ifadeler yoluyla da aşağılama yapılmaktadır.

Sonuç olarak, toplumsal sınıflar arasındaki hoşgörüsüzlük ve ötekileştirmenin televizyon dizilerindeki anlam ve ifadelerde kendine yer bulduğu söylenebilir. Bu türden ötekileştirici ifadeler ise toplumsal barış ve birlikteliğe zarar verebilecek sonuçlara yol açabilir. Bu anlamda alt sınıfa ait bireylerin film ve dizi içeriklerinde aşağılanmadan ve ötekileştirilmeden aktarılması önem taşımaktadır.

KAYNAKÇA

- Adorno, T. W. (2000). *Minima Moralia*. (Çev. Orhan Koçak & Ahmet Doğukan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Adorno, T. W. (2011). *Kültür Endüstrisi Kültür Yönetimi*. (Çev. Nihat Ülner- Musatafa Tüzel- Elçin Gen). İstanbul: İletişim Yayınları.
- Althusser, L. (2011). "İdeoloji ve Devletin İdeolojik Aygıtları", Zizek, Slavoj (Der.) *İdeolojiyi Haritalamak* (Çev. Sibel Kibar). Ankara: Dipnot Yayınları
- Arendt, H. & Eichmann, A. (2009). *Kötülüğün Sıradanlığı*. (Çev. Bahadır Sina Şener). İstanbul: Metis Yayınları.
- Aristoteles. (1995). *Retorik*. (Çev. Mehmet H. Doğan). İstanbul: Yapı Kredi Yayınları.
- Assoun, P. L. (2014). *Frankfurt Okulu*. (Çev. Işık Ergüden). Ankara: Dost Yayınları.
- Badiou, A. (2013). *Etik Kötülük Kavrayışı Üzerine Bir Deneme*. (Tuncay Birkan). İstanbul: Metis Yayınları.
- Baudrillard, J. (1991). *Sessiz Yiğitlerin Gölgesinde Ya da Toplumsalın Sonu*. (Çev. Oguz Adanır). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.

- Cihangir, M. (2020). *Ötekileşen ve Ötekileştirilen Göçmenler*. İstanbul: Efe Akademi Yayınevi.
- Eagleton, T. (2015). *İdeoloji*. (Çev. Muttalip Özcan). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Erdoğan, İ. (2014). *Medya ve Teori ve Araştırmaları*. Ankara: Erk Yayınları.
- Esslin, M. (2001). *Televizyon Çağı T.V. Beyaz Camın Arkası*. İstanbul: Pınar Yayınları.
- Freud, S. (2018). *Kültürel Huzursuzluk*. (Çev. Elif Yıldırım). İstanbul: Oda Yayınları.
- Freud, S. (2019). *Savaş ve Ölüm Üzerine Düşünceler*. (Çev. Elif Yıldırım). İstanbul: Oda Yayınları.
- Freud, S. (2020). *Aşkın Psikolojisi*. (Çev. Can İdemen). İstanbul: Cem Yayınevi.
- Freud, S. (2021) *Kitle Psikolojisi*. (Çev. Kamuran Şipal). Ankara: Say Yayınları.
- Fromm, E. (1973). *Çağımızın Özgürlük Sorunu*. (Çev. Bozkurt Güvenç). Ankara: Özgür İnsan Yayınları.
- Fromm, E. (2016). *Marx'ın İnsan Anlayışı*. (Çev. Kaan H. Ökten). İstanbul: Say Yayınları.
- Horkheimer, M. & Adorno, T. W. (1996). *Aydınlanmanın Diyalektiği*. (Çev. Oğuz Özügül). İstanbul: Kabalcı Yayınevi.
- İnce, M. (2013). *Pozitif Düşünce ve İletişim*. Ankara: Kalkan Matbaacılık.
- Kıral, B. (2020). Nitel Bir Veri Analizi Yöntemi Olarak Doküman Analizi. *Siirt Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 8 (15), 170-189.
- Kirel, S. (2010). *Kültürel Çalışmalar ve Sinema*. İstanbul: Kırımızı Kedi Yayınları.
- Lermontov, M. Y. (2001). *Zamanımızın Bir Kahramanı*. (Çev. Sevret Lünel). İstanbul: Sosyal Yayınlar.
- Mutlu, E. (2008). *Televizyonu Anlamak*. Ankara: Ayraç Yayınları.
- Parkan, M. (1993). *Sinema Estetiği ve Godard*. İzmir: İleri Kitapevi.
- Platon. (2014). *Sokrates'in Savunması*. (Çev. Teoman Aktürel). İstanbul: Remzi Kitabevi.
- Postman, N. (2010). *Televizyon Öldüren Eğlence*. (Çev. Osman Akınhay). İstanbul: Ayrıntı Yayınları.
- Sancar, S. (2014). *İdeolojinin Serüveni Yanlış Bilinç ve Hegemonyadan Söyleme*. Ankara: İmge Yayınları.
- Schiller, H. (2005). *Zihin Yönlendirenler*. (Çev. Cevdet Cerit). İstanbul: Pınar Yayınları.
- Smith, P. (2007). *Kültürel Kuram*. (Çev. Selime Güzelsarı & İbrahim Gündoğdu). İstanbul: Babil Yayınları.
- Sokrates "kötülük, ölümden daha hızlı koşar" (Platon, 2014, 37).
- Thompson, J. B. (2008). *Medya ve Modernite*. (Çev. Serdar Öztürk). İstanbul: Kırmızı Yayınları.
- Turner, G. (2016). *İngiliz Kültürel Çalışmaları*. (Çev. Deniz Özçetin & Burak Özçetin). Ankara: Heretik Yayınları.
- Uluç, G. (2009). *Medya ve Oryantalizm*. Ankara: Anahtar Kitaplar Yayınevi.
- Wayne, M. (2015). *Marksizm ve Medya Araştırmaları Anahtar Kavramlar, Çağdaş Eğilimler*. (Çev. Barış Cezar). İstanbul: Yordam Kitap.

İnternet Kaynakları

- Adını Feriha Koydum 1. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=SZqtHBFmP04> (Erişim: 12.05.2021)
- Adını Feriha Koydum 2. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=Jdchy9yuyJA> (Erişim: 13.05.2021)
- Adını Feriha Koydum 3. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=kQ4Y6EPljPk> (Erişim: 14.05.2021)
- Bizimkiler 1. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=7mHYYgC2FWE> (Erişim: 09.05.2021)
- Bizimkiler 2. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=iJW3oMe2Uro> (Erişim: 10.05.2021)
- Bizimkiler 3. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=uUXbfH1Bst4> (Erişim: 11.05.2021)

TV Dizilerinde Alt Gelir Grubunun Temsili

- Bizimkiler 4. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=-Vvm1d-ZmB0> (Erişim: 11.05.2021)
- Çocuklar Duymasın 3. Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=De5aex7B08U> (Erişim: 12.05.2021)
- Hayat Bilgisi 1.Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=6pHth5drik> (Erişim: 15.05.2021)
- Hayat Bilgisi 2.Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=QCRQffMH-4E> (Erişim: 16.05.2021)
- Hayat Bilgisi 3.Bölüm, <https://www.youtube.com/watch?v=PekULYG9GiM> (Erişim: 116.05.2021)
- Maraşlı 2. Bölüm, https://www.youtube.com/watch?v=keZMGy3F_10 (Erişim: 18.05.2021)